

Yhdysvaltalaisen imperialismin tienraivaajat Mexicossa

Demokraattisen hallituksemme keskitettyä meiköisen osan kansalliskaartilaisistamme Mexican rajalle ja Carranzan ulkoministerin annettua alisuvalsen vastauksensa valtiosihteri Lansingin viimeiseen varotukseen, alkavat meidän äärimmäisimmät jingoistimmeikin ikäänkuin huomata, että Mexico-kysymys ehkä voidaan ratkaista, tarvitsematta lähetää maahan valloitusarmeijaa. Keltaisen lehdistömme sävy, joka vielä kuukausi takaperin oli hillittömän sotaisa, alkaa huomattavasti muuttua rauhallisemmaksi.

Tähän äänilajin muutokseen ovat todennäköisesti olleet vaikuttamassa monenlaiset syyt. Ensinnäkin on sosialistien harjoittama sotavastainen kiihotus kantanut toivottuja hedelmiä: yhä suuremmat kansanjoukot alkavat saada oikeamman käsityksen kysymyksestä, kuin mitä jingoistien lietsoman kiihotuksen valossa oli mahdollista. Mexican ja Yhdysvaltain työväenjärjestöjen valtuutettujen neuvottelu on myöskin ollut vaikuttamassa järjellistyvästi ja ehkä niin vähääkään. Sillä jingoisteillamme on neuvottelukokouksen kautta vahvistunut oleelliseksi todellisuudeksi eräs tosiasia, joka heille tähän asti on ollut vain pahana aavistuksena: Mexican työläisjoukkoja ei enää voida karjan tavoin ajaa työhön minkään ruuallarmeljan avulla. Diazin ajat ovat auttamattomasti olleet ja menneet. Riistäjät Mexicossa saavat tästä lähtien ottaa lukuun järjestyneen työväen voiman, hallitsi maata ken tahansa.

Kolmantena vaikuttavana syynä keltaisen lehdistön muuttuneeseen sävyyn on kieltämättä ollut se kaikille varusteluvouhottelijoille ikävä havainto, että paraatistotilaamme eivät omaakaan sitä isänmaallista innostusta, jonka jingoistit niin varmasti otaksuivat heidän omaavan. Liittovaltioiden palvelukseen vannotettaessa kieltäytyivät useat militiamiehet tekevästä valaa, esittäen kieltäytymisensä syyksi jos jonkinlaisia esteitä. Itse pyhässä Massan valtiossa, jossa isänmaallinen henki kuitenkin pitäisi ol-

la kaikista voimakkain, kieltäytyi noin tuhatkunnan militiamiestä valaa tekevästä. Mene sitten ja ala sotia moilla edellytyksillä!

Pikkuporvarilliset, aiheettoman ihanteellisella toivorikkauksella varustetut senttisielut, joiden ainoana ajattelupohjana Mexico-kysymyksestä järjellissään on ollut pelko siitä, että heidän Mexicoon sijoittamansa säästöt auttamattomasti häviäisivät, saattavat jälleen kuvitella tulevaisuutta melkolalla iloisemmalla mielellä, Carranzan ehdottama neuvottelu Yhdysvaltain hallituksen kanssa, ristiriitaisuuksien selvittämiseksi, saattaa poroporvarein toivorikkaassa miellikuvituksessa merkittävästi asteettausta palautumista jälleen niihin alkoihin, jolloin rahansijoitukset mexicolaisiin yrityksiin kantoivat runsaan koron, samalla kun ne hivellä senttisielujen kuivaa arkihuonetta unelmilla ja haaveilla rohkeudesta ja voimasta, jota vain amerikalainen yrittäjä kykeni osoittamaan.

Ajatellessa Mexicoa nykypäivinä, amerikalaisen pikkutallettajan katsumuksen valossa, joka ihanteellisilla kuvauksilla Mexican aarreaittoista on johdatettu sijoittamaan säästönsä sikäläisiin yrityksiin, "suurmestemme" johtaessa näitä yrityksiä ja riistässä niiden tuottaman mehun, voi tuskin käsittää, että alnoastaan muutamia vuosikymmeniä on kulunut siitä ajasta, jolloin yhdysvaltalaisen imperialismin esitaistelijat täällä Cortez'in aarreaittoja etsiessään, todella saivat osottaa jossain määrin sitä rohkeutta ja voimaa, joka pikkuporvarisielun tunteita niin lämpimästi hivelee — ehkä eniten sen vuoksi, kun itsellään senttisieluilla ei milloinkaan näitä ominaisuuksia ole omasta takaa käytettäväänään.

Nykyaikaiset Mexican rikkauksien haltijat tällä puolen rajan eivät enää välitä turvautua omaan rohkeuteensa ja voimaansa. Heillä on käytettävään hallitus ja sanomalehdistö, jolla ruoskia edellistä, ellei se kunnolleen täytyä tehtävään. Aarteiden valtaaminen on meidän päivinämmä trusuttunut, kuten kaikki muutkin. Mut-

ta oli aika, eikä se ole niin erittäin kaukana menneisyydessä, jolloin Mexican aartelden valtaajat salvat elää todellista prospektarin elämää ja tehdä onnensa kaikessa yksinkertaisuudessa, ilman hallituksen suosittolista myötävaikutusta. Näitä yhdysvaltalaisen imperialismin esitaistelijoita muistelevat nykyajan suurriistäjät, niiden yrityksiä ihallevat senttisielut ja kaikki se kansa, joka mielellään kuvittelee jotain suurta, kun arkiolot, joissa heidän on pakko elää, eivät kykene tarjoamaan mitään muuta kuin ainaisen kulvan valottoman jokapäiväisyyden — elämän palkkaorjan työpaikan ja palkkaorjan yksinkertaisen kodin puitteissa.

Mexicon kaivoksiin ja sulimolikkeisiin lasketaan yhdysvaltalaisia pääomaa olevan sijoitettuna yhteensä noin 300 miljoonan dollarin vaiheilla. Tämä ala on vanhin yhdysvaltalaisen valtaama ja myöskin varmin. Jo kolmekymmentä kuusi vuotta sitten kerrotaan ensimmäisen varsinaisen imperialismin esitaistelijan lähteneen Mexicoon valtaamaan maan uumeniin kätkeytyneitä aarteita itselleen. Tarina ei mainitse oliko hänellä lähtiessään mitään aavistusta siitä, että tällä alalla kerran yhdysvaltalaiset tulisivat näyttelemään hallitsevaa osaa Mexicossa. Luultavaa on, että hän ei sitä itse kuvitellut. Aika on tehnyt tehtävänsä ja hän, lähtiessään aarteita valloittamaan, seurasi vain sitä samaa lakia, joka pakottaa työläisen siirtymään maasta toiseen, tehdäksään elämänsä.

Ensimmäinen yhdysvaltalainen suurkaivosten omistaja Mexicossa oli entinen Columbian piirin kuvernööri "paasi" Shepherd. Ennen kuvernööriksi tuloaan oli hän yleisten töiden valvojana. Päästyään uuteen virkaansa alkoi hän kaunistella maan pääkaupunkia sellaisella perinpohjaisuudella, että se tuotti hänelle ehkä enemmän harmia kuin hyötyä. Saatuaan aikaan kongressionaalisen tutkimuksen ja päästyään selväksi syytöksistä, joita hänen vastustajansa esittivät, lähti Shepherd Mexicoon, etsimään ylös Batopilan hopeakaivoksia, joita Cortez'in ajoilta asti oli runnattu ja jotka siihen aikaan v. 1880, olivat myytävänä. Shepherd sai Batopilaa mennessään tuta oikeaa prospektarin elämää. San Antonlostä kaivoksille asti oli matka tehtävä muulin selässä ja kesti se silloin 50 vuoro-

kautta. Nykyään tehdään tuo matka muutamassa vuorokaudessa.

Mexicossa oli tähän aikaan yksinvaltaana kuuluisa Porfirio Diaz, joka suosi ulkomaalaisten yrityksiä ja rahansijoituksia maahan, sekä piti huolen siitä, että ne menestyivät. Kansasta, joka noita ulkolaisia keinoittelijoita joutui palvelemaan, ei hän niinkään paljon väittänyt, ja yhtenä seurauksena tästä välinpitämättömyydestä onkin nykyinen Mexican tilanne, joka keinoittelijoille kostaa aikaisemmin harjoitetuista vääryyksistä, pitämällä heidän liikkeensä kirkkoa tuottamattomana. Diaz'ilta sai Shepherd laajoja oikeuksia. Hän käytti niitä hyväkseen. Loi Batopilaa itsensä valtakunnan, joka tuotti hallitsijalleen jaloja metalleja ja viihdytti häntä niin, että hän kokonaan jätti kiittämättömälle synnyinmaalleen hyvästit.

Shepherdin jälkeen ovat useat yksityiset keinoittelijat antautuneet samalle alalle. Seurauksena on ollut, että yhdysvaltalaiset tätä nykyä hallitsevat suurimman osan Mexican kaivosteollisuutta. Suurriistäjän joukossa, jotka Mexicon kaivosliikkeisiin ovat melleistyneet, tapaamme nykyään nimet sellaiset kuin Guggenheim, Meyers, Towne, Phelps, Dodge ym. Mexicolaiset kaivokset ovat suureksi osaksi samojen toiminimien hallussa, jotka hallitsevat kaivoksia rajan tällä puolen ja rautatiet, jotka jälkeinpäin ovat maahan rakennetut, palvelevat kaivosyhtiöitä, välitellen liikettä rajan molemmin puolin sijaitsevien riistokeukukujen välillä. Kun Keltainen lehdistö joku aika sitten niin äänekäästi vaati aseellista sekaantumista Mexicon asioihin, oli poru kaikista äänekkään niissä lehdissä, joita kontrolleraavat miehet, joiden nimiä on mainittu tässä ylempänä.

Ja kuitenkin eivät kaivosyhtiöt laisinkaan tarvitseisi meluta niinkään paljon kuin toiset Mexicon rikkauksien riistäjät. Saattaahan se harmittaa kaivosten omistajaa, joka rauhan aikana on tottunut saamaan melkoisen tulon yrityksestään, että nyt, kun sota on kohottanut metallien kysynnän ja hinnan ennen kuulumattomiin, niin nuo riivatut mexicolaiset vallankumousohmoillaan estävät saatoisan kaivostyön jatkumisen, siten ehkäisten riistäjien tekemästä rahaa, juuri silloin kun siihen olisi niin mainio tilaisuus. Mutta jotakuinkin tähän supistuukin heidän valittamisensa syy. Toista on rautatieyhtiöiden laita.

ja niiden jotka rautatieosakkeisiin ovat pääomansa sijoittaneet. Sisäiset taistelut ovat vaikuttaneet rautatieliikenteeseen perin lamaanuttavasti. Tilivuotena 1909—1910 oli Mexican rautateiden vuositulo lähes 62,000,000 dollaria, vuotena 1913—1914 ainoastaan vähän päälle \$1,770,000. Kaiken muun lisäksi oli rautateiden liikkuvaa kalustoa hävitetty suunnattomat määrät ja osa lästä liikkuvasta kalustosta oli sidottuna keskenään taistelevien ryhmien palvelukseen. Tosiasia oli, että yhdysvaltalaiset, Mexican rautatieverkkoon hautaamastaan rahasta, eivät saaneet korkoa penniäkään, eikä ole tietoa milloin alkavat saada. Se \$600,000,000 yhdysvaltalaista pääomaa, joka Mexican rautatieyrityksiltä on haudattu, on nykyään yhtä hyvässä tallessa kuin jos se olisi heitetty meren pohjaan.

Mutta tämä tilanne ei ole iänikuisen. Eikä se ole ominainen vallankumouskaudellekaan. Oli aika jolloin yhdysvaltalaisen rautatiepääoma Mexicossa oli yhtä kehnoissa tallessa rautatiemiesten keskinäisen kilpallun kautta. Tarina yhdysvaltalaisen rautatierakennuksista Mexicossa sietää tämän yhteydessä oman selostuksensa.

Yhdysvaltalaiset eivät Mexicon enääntäneet ensimmäiseksi rautateitä rakentamaan. Heillä oli täysi työ kiskottaa lännen aavikoita, silloin kuin englantilaiset alkoivat rakentaa ensimmäistä mexicolasta rautatietä Vera Cruzin ja Mexico Cityn välillä. Mutta länsi täyttyi kiskopareilla vähitellen. Kolme eri yrittäjää ulotti rautansa Mexicon rajalle ja siitä Mexicon. Santa Fee rautatie päättyi El Pasoon Mexicon rajalla. Siitä oli vain askel Mexicon puolelle ja se otettiin pian. Miltei samaan aikaan sai Huntington vedettyä rautatiensä Eagle Passin ja jatkoi sitä edelleen Coahuilan hiilikenttien kautta Torreoniin ja Durango Cityyn asti. Pian ilmaantui Folmanneksi kilpailijaksi Mexican rautatierakennusten alalla W. J. Palmer, joka ensin suunnitteli kapearaitteista rautateitä, jatkoksi Denver & Rio Grande rautatielle Laredosta Mexico Cityyn. Tämä suunnitelma hyljätin; mutta sen sijaan syntyi leveäraiteinen tie Laredosta eteläänpäin, Mexico National rautatien nimellä.

Nämä kolme yhdysvaltalaisen rakentamaa rautatietä kilpailivat keskenään, eivätkä tuottaneet sanottavasti enemmän voittoa kuin nykyäänkään. Ilman Harrimania kilpailivat

ehkä vielä tänä päivänä. Mutta suutuneena siitä, että yhdysvaltalaiset tuhlailivat voimiaan keskinäiseen kukkotappeluun ja ehkä toivoen volvoansa niitä suuremman voiton yhdistämishankkeestaan, matkusti Harriman Dazin rahaministerin luo: ehdottamaan kilpaillevien rautateiden yhdistämistä yhdeksi yhtiöksi. Omituista kylläkin sai Harriman reput Diaz'ilta. Mutta esittämänsä ajatus jäi Diaz'in rahaministerin mieleen ja kiteytyi siellä suunnitelmaksi, joka myöhemmin sovellettiin käytäntöön. Mexicon hallitus ryhtyi rautatieosakkaaksi, sijoittaen Mexicon kansallisarautatien nimellä kulkevaan liikkeeseen, joka käsittää 8,000 mailia Mexicon 16,000 mailia käsittävistä rautatieverkosta, rahamäärän, joka vastaa 50 pros. tuon rautatien rahallisesta arvosta. Menetyt, jonka rautatieosakkeiden omistajat kärsivät, ei näin ollen lähimainkaan lankea yksistään yhdysvaltalaisen kannettavaksi, vaan kärsii siitä Mexicon hallitus osaltaan. Ja vielä enemmän. Rautatieyhtiöiden ja hallituksen välisissä luovutuskirjoissa on eräs määräys, jossa hallitus sitoutuu korvaamaan eräitä vahingoita, juuri niitä vahingoita, joita vallankumousliikkeen kautta yksilöille on koitunut. Ulina riistäjäjoukon leirissä, mikäli se menetyksien korvaamista tarkoittaa, pohjautuu siis epäilykseen, että Mexicon hallitus ei kykenisi täyttämään sitoumuksiaan. Mutta sama peikohan on olemassa niihin arvopapereihin nähden, joita Wall kadun keinottelijain välityksellä on sijoitettu herkkäuskoisten plinomistajain kesken ja joiden maksutakeena on paremmassa alikossa olevat hallitukset kuin Carranzan hallitus Mexicossa.

Paremmiin kuin ketkään muut ulisevat eräät maa-alueiden omistajat, jotka ehkä ovat vaarassa menettää muutaman lehmän, hevosen tai muulin, saamatta siitä korvausta. Heidän mielestään pitäisi Yhdysvaltain hallituksen heti paikalla lähteä Mexicon, järjestämään sinne hyvää hallitusta. Maaparoontien ryhmä ei kuitenkaan ole kaikista suurin, vaikka onkin äänekkin. Lasketaan että noin 100 milj. dollaria yhdysvaltalaisia pääomaa on Mexicossa sijoitettu kiinteistöihin, niihin luettuna sekä maa että kaupunkikiinteistöjä. Sanomattakin on selvää, että tämä pääoma suurimmaksi osaksi makaa korkoa tuottamatta, samoin kuin kaikki muutkin yritykset, mutta hävityksen alaista se ei ole li-

kimainkaan samassa suhteessa kuin rautatiepääoma. Tarvitsee vain järjestyneitten olojen palautua maahan uudelleen ja kiinteistöjen omistajille avautuu mitä parhain ansiomahdollisuus — ellei Carranza ryhdy pakoluovuttamaan näitä "läänejä" hallituksen haltuun, toimenpide jota maaparonit pelkäävät ehkä enemmän kuin itse vallankumousta.

Tytyväisimpiä kaikista Mexican aarteiden riistäjistä ovat öljylähteiden omistajat, jotka aikojen kuluessa ovat sijoittaneet yrityksiinsä noin 200 milj. dollaria. Siihenkin aikaan, kun vuoroin Villa ja vuoroin Carranza hallitsivat Tampicon seuduilla, lähettivät öljy-yhtiöt omistamilleen lähteille mitä suurimmalla luottamuksella uuden-aikaisempia pumppulaitoksia ja multa uuden-aikaisen konetekniikan keksimiä vehkeitä. Ja asiaansa innostunut öljymies saattoi Mexican kapinasta puhuttaessa aivan huomaamattaan eksyä puhumaan öljyn valoisasta tulevaisuudesta. Sen polttoarvosta, joka on hiilen polttoarvoa monin veroin suurempi ja Tampicon tulevaisuudesta — maailman halvimman polttoaineen tyhjentymättömästä aarreaikasta. Öljytuotanto on nuorin niistä yritteliäisyyden haaroista, johon yhdysvaltalaisista pääomaa on kiinnitetty suuremmat määrät. Tarina kertoo, että ensimmäinen yhdysvaltalainen öljylähteiden valtaaja Mexican alueella teki matkansa öljymaille rautateitse. Se oli länteläinen Doheny, joka Los

Angelesin seudulla oli löytänyt ensimmäisen öljylähteen ja tehnyt rahat löydöillään. Vuonna 1900 kiintyi hänen huomionsa Mexicoon, jossa hän oikein kyllä, arvell öljyä löytävän, koska sitä löytyi Yhdysvaltainkin puolella. Doheny teki miljoonansa Yhdysvalloissa etsimällä öljylähteitä hivosen ja muulin selässä. Hän teki kymmeniä miljoonia etsimällä niitä Mexicosta ylimääräisellä junalla, joka oli kaikilla mukavuuksilla varustettu. Kun Doheny vaunui ikkunasta näin maaseman, joka hänen mielestään saattoi sisältää öljyä, seisautettiin juna ja Doheny meni tarkastamaan. Tällä tavoin joutui hän Tamaulipa maakuntaan, jossa hän tapasi ensimmäisen öljyä kuin mitä hän milloinkaan oli saattanut kuvitella. Paikallisasukkaat näillä seuduin saivat viiden dollarin kultarahan jokaisesta öljylähteestä, jonka Dohenyille ilmottivat ja hän valitsi saamiensa osotusten perusteella yhteensä 600,000 eekkeriä maata, joka nykyään kuuluu Mexican öljy-yhtiölle. Kolme muuta yhdysvaltalaisista yhtiötä omistavat laajoja öljyalueita Mexicossa. Paitsi näitä omistavat englantilaiset suuria alueita siellä. Öljyliikkeet ovat kuitenkin hyvin vähän saaneet valittamisen aiheita. Carranzan hallitus verottaa heitä viisi ja puoli senttiä jokaisesta tynäristä öljyä joka maasta viedään, mutta siihen näyttävät öljymiehet olevan tyytyväisiä.